

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑/๒๕๔๕

วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคเสรี

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคเสรี ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ กล่าวคือ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคเสรีเป็นพรรคการเมือง พรรคเสรีไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป

สรุปข้อเท็จจริง

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคเสรี ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันที่พรรคเสรีจะต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ในวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓

๒. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๑๓๓๑ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ แจ้งให้พรรคเสรีดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กล่าวคือ ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วย สมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคเสรีไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง

๓. พรรคเสรีได้ดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมือง ลำดับที่ ๑ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๒ ถนนสองพี่น้อง ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และนายทะเบียนฯ ได้รับรองการจัดตั้งพรรคการเมือง ลำดับที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ สาขาพรรคการเมืองลำดับที่ ๒ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๓/๑ หมู่ที่ ๑ ถนนลำปาง-แจ้ห่ม ตำบลต้นธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และนายทะเบียนฯ ได้รับรองการจัดตั้งพรรคลำดับที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๓ สาขาพรรคการเมืองลำดับที่ ๓ ตั้งอยู่

บ้านเลขที่ ๑๘/๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลปากกราม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนายทะเบียนฯ ได้รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๓ และสาขาพรรคการเมืองลำดับที่ ๔ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๘/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และนายทะเบียนฯ ได้รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ ๔ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๓

๔. การรับสมาชิกพรรค พรรคเสรีได้รายงานจำนวนสมาชิกและจัดส่งทะเบียนสมาชิกพรรคเสรีพร้อมแผ่นบันทึกข้อมูลสมาชิกต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ขอความอนุเคราะห์สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ตรวจสอบข้อมูลบุคคลของสมาชิกพรรคเสรีว่ามีคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่ และสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ได้รายงานผลการตรวจสอบข้อมูลบุคคลของสมาชิกพรรคเสรี ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พรรคเสรีมีจำนวนสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๕,๖๔๔ คน ไม่พบเลขประจำตัวประชาชน จำนวน ๑,๔๑๖ คน ตาย จำนวน ๒๑ คน ดังนั้น จึงเป็นสมาชิกที่ตรวจพบ จำนวน ๔,๒๐๗ คน ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวยังไม่มีความไม่ชัดเจน นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงพิจารณาใช้อำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้พรรคเสรีดำเนินการส่งสำเนาบัตรประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้านของสมาชิกพรรคเสรีที่ตรวจสอบไม่พบ จำนวน ๑,๔๑๖ คน เพื่อยืนยันว่ามีตัวตนอยู่จริง

๕. พรรคเสรีได้ขอขยายเวลาการดำเนินการเพื่อจัดส่งเอกสารหลักฐานการรับสมาชิกพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองออกไปอีก ๓๐ คน นับจากวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๔ ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ขยายเวลาให้พรรคเสรีดำเนินการจัดส่งเอกสารหลักฐานตามกำหนดเวลาดังกล่าว โดยครบกำหนดในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ และพรรคเสรีได้จัดส่งรายชื่อสมาชิกพรรคที่ปรากฏเลขประจำตัวประชาชน จำนวน ๒๔๗ คน ซึ่งยังไม่ครบจำนวน ๑,๔๑๖ คน และให้เหตุผลว่าสมาชิกพรรคอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งขณะนี้มีความไม่สงบ ไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดได้ จึงขอขยายเวลาในการส่งรายชื่อสมาชิกพรรคพร้อมเลขประจำตัวประชาชนออกไปอีก ๑๓ วัน โดยยืนยันว่าจะดำเนินการจัดส่งรายชื่อพรรคพร้อมเลขประจำตัวประชาชนที่ยังไม่ครบจำนวนดังกล่าวในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๔

๖. วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ พรรคเสรีได้จัดส่งรายชื่อสมาชิกพรรคที่ปรากฏเลขประจำตัวประชาชนเพิ่มเติมจำนวน ๑๖๐ คน พร้อมทั้งแจ้งว่าไม่สามารถส่งรายชื่อสมาชิกพรรคในส่วนที่เหลือได้ โดยให้เหตุผลว่าสมาชิกของพรรคอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งขณะนี้มีความไม่สงบ จึงไม่สามารถดำเนินการจัดส่งรายชื่อให้แล้วเสร็จในระยะเวลาดังกล่าวได้ ซึ่งในการดำเนินการพรรคแจ้งว่าได้ส่งเจ้าหน้าที่ของพรรคเข้าไปในพื้นที่ตามที่อยู่ที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคเพื่อประสานงานกับสมาชิกเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานการรับสมาชิก แต่ผลปรากฏว่าสมาชิกไม่ยินยอมให้ถ่ายสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้าน เพราะเกรงว่าอาจเกิดความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ไม่สงบและมีหลายหมู่บ้านเจ้าหน้าที่พรรคไม่กล้าเข้าไปประสานงานกับสมาชิกเพราะเกรงว่าอาจเกิดอันตราย พรรคเสรีจึงขอความอนุเคราะห์สำนักบริหารการทะเบียนส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบข้อมูลบุคคลของสมาชิก แต่ไม่ได้รับความร่วมมือ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล พรรคเสรีจึงขอผ่อนผันการดำเนินการเพื่อจัดส่งเอกสารหลักฐานการรับสมาชิกพรรคในส่วนที่เหลือ เมื่อเอกสารหลักฐานครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนดแล้วจะดำเนินการจัดส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเพิ่มเติม ต่อไป

๗. กรณีที่พรรคเสรีขอขยายเวลาในการดำเนินการเพื่อจัดส่งเอกสารหลักฐานการรับสมาชิกพรรคในส่วนที่เหลือออกไปอีกนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่าได้เคยขยายเวลาให้พรรคเสรีดำเนินการจัดส่งเอกสารหลักฐานมาแล้ว แต่พรรคเสรีไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ประกอบกับระยะเวลาในการดำเนินการไว้ล่วงเลยมานานพอสมควรแล้ว พรรคเสรียังไม่ดำเนินการจัดส่งเอกสารหลักฐานยืนยันการมีตัวตนของสมาชิกพรรคให้ครบจำนวน ๑,๔๑๖ คน ตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดไว้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงแจ้งให้พรรคเสรีทราบว่า จะพิจารณาดำเนินการ ตามนัยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามเอกสารหลักฐานเท่าที่มีอยู่

๘. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ กำหนดให้ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

และนายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งให้พรรคเสรีดำเนินการภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคเสรีไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง คือ ภายในวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ ซึ่งพรรคเสรีได้ดำเนินการให้สาขาพรรคซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองรับรองแล้วครบสี่ภาค ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น สำหรับการดำเนินการให้สมาชิกพรรคไม่น้อยกว่าห้าพันคน ปรากฏข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบการเป็นสมาชิกพรรค จำนวน ๔,๒๐๗ คน และไม่พบ จำนวน ๑,๔๑๖ คน แม้พรรคเสรีจะได้จัดส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม เพื่อให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบความมีตัวตนอยู่ของสมาชิกพรรคเสรีแล้วก็ตาม แต่ผลการตรวจสอบของนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ยังไม่ปรากฏว่า พรรคเสรีมีสมาชิกพรรคไม่ถึงห้าพันคน ไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงเป็นเหตุให้ยุบพรรคเสรีตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคเสรีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัย พร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองให้พรรคเสรี เพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

พรรคเสรี โดยนายนิศย์ สรสิทธิ์ หัวหน้าพรรค ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒ ฉบับ คือ คำชี้แจงฉบับลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๘ และฉบับลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ สรุปได้ว่า พรรคเสรีมีความตั้งใจที่จะพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง การที่พรรคไม่สามารถหาเลขบัตรประจำตัวประชาชน มาทดแทนจำนวนเลขบัตรประจำตัวประชาชนที่หาไม่พบ เป็นเพราะเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเหตุสุดวิสัยที่พรรคเสรีจะกระทำการได้ แต่พรรคเสรีมีสมาชิกที่รับรองเป็นสมาชิกแล้ว จำนวน ๕๔๘ คน ซึ่งสามารถนำมาทดแทนสมาชิกที่ยังไม่ครบจำนวน ๕,๐๐๐ คน พรรคเสรีจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พรรคเสรีนำรายชื่อสมาชิกที่พรรคเสรีรับรองแล้วมาทดแทนสมาชิกที่ขาดไป จำนวน ๓๘๖ คน และขอให้วินิจฉัยให้พรรคเสรีดำเนินการในฐานะพรรคการเมืองต่อไป

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องเพิ่มเติม ฉบับลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ว่า จากการตรวจสอบข้อมูลสมาชิกพรรคเสรี ผลปรากฏว่า พบข้อมูลบุคคลจำนวนทั้งสิ้น ๔,๒๐๗ คน และไม่พบข้อมูล ๑,๔๑๖ คน ทำให้พรรคเสรีมีสมาชิกที่ตรวจสอบพบว่ามีตัวตนอยู่ไม่ถึง ๕,๐๐๐ คน แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า กรณีดังกล่าวอาจเกิดจากความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล เลขประจำตัวประชาชน จึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายให้พรรคเสรีดำเนินการจัดส่งหลักฐานเพื่อแสดงความมีตัวตนของบุคคลที่ตรวจสอบไม่พบข้อมูลการดำเนินการของนายทะเบียนฯ ดังกล่าวมิได้เป็นการขยายเวลาให้พรรคเสรีจัดส่งสมาชิกเพิ่มเติมแต่อย่างใด เพียงแต่ให้พรรคเสรีได้มีโอกาสแสดงเอกสารหลักฐานความมีตัวตนอยู่ของสมาชิกพรรคเสรีที่จัดส่งให้นายทะเบียนฯ ภายใน ๑๘๐ วันเท่านั้น และกรณีที่พรรคเสรีขอจำนวนสมาชิกซึ่งพรรคเสรีรับรองแล้ว จำนวน ๕๔๘ คน มาทดแทนสมาชิกที่ขาดไปนั้น เป็นการดำเนินการรับสมาชิกพรรคเสรีที่พ้นกำหนดเวลา ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนฯ รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคเสรีแล้ว จึงไม่เป็นไปตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ

ข้อกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๒๕ “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมือง อย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา”

มาตรา ๖๕ “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
- (๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปพร้อมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕
- (๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือ

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความผิดตามที่กล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

ประเด็นการวินิจฉัย

มีกรณีให้ยุบพรรคเสรี ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่

ข้อพิจารณาและวินิจฉัย

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคเสรี เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ ในวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๗ พรรคเสรีต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา พรรคเสรีได้ดำเนินการให้มีสาขาพรรคซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองรับรองแล้วครบสี่ภาคภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่การดำเนินการเพื่อให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปนั้น พรรคเสรีได้รายงานจำนวนสมาชิกและจัดส่งทะเบียนสมาชิกพร้อมแผ่นบันทึกข้อมูลสมาชิกต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จากการตรวจสอบของนายทะเบียนพรรคการเมืองปรากฏว่า ข้อมูลสมาชิกพรรคเสรียังไม่ชัดเจน และส่วนที่ตรวจสอบได้มีจำนวนสมาชิกไม่ถึงห้าพันคน แม้พรรคเสรีจะได้จัดส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม เพื่อให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบความมีตัวตนอยู่ของสมาชิกพรรคเสรีแล้วก็ตาม แต่ผลการตรวจสอบของนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ยังคงปรากฏว่า พรรคเสรีมีจำนวนสมาชิกไม่ถึงห้าพันคน

พรรคเสรีได้ยื่นคำชี้แจง สรุปได้ว่า พรรคเสรีมีความตั้งใจที่จะพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงการที่พรรคไม่สามารถหาเลขบัตรประจำตัวประชาชนมาทดแทนจำนวนเลขบัตรประจำตัวประชาชนที่หาไม่พบ เป็นเพราะเหตุการ์ณ

ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเหตุสุดวิสัยที่พรรคเสรีจะกระทำการได้ แต่พรรคเสรีมีสมาชิกที่รับรองเป็นสมาชิกแล้วจำนวน ๕๔๘ คน ซึ่งสามารถนำมาทดแทนสมาชิกที่ยังไม่ครบจำนวน ๕,๐๐๐ คน และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พรรคเสรีนำรายชื่อสมาชิกพรรคเสรีรับรองแล้วมาทดแทนสมาชิกที่ขาดไป จำนวน ๓๘๖ คน นั้น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมือง สำหรับกรณีของพรรคเสรี กำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ครบกำหนดในวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ ตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า พรรคเสรีได้ส่งทะเบียนสมาชิกพรรคให้นายทะเบียนพรรคการเมืองในวันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว จากการตรวจสอบของนายทะเบียนพรรคการเมืองพบว่า สมาชิกพรรคที่มีหลักฐานทางทะเบียนถูกต้อง มีเพียง ๔,๒๐๗ คน แม้นายทะเบียนพรรคการเมืองจะให้โอกาสพรรคเสรีแสดงเอกสารหลักฐานความมีตัวตนอยู่ของสมาชิกพรรคเสรีเพื่อยืนยันความมีสมาชิกพรรคแล้วก็ตาม แต่ผลการตรวจสอบของนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ปรากฏว่า พรรคเสรีมีจำนวนสมาชิกไม่ถึงห้าพันคน นับตั้งแต่มีการรวมกันเพื่อจัดตั้งพรรคเสรี จนกระทั่งหัวหน้าพรรคเสรียื่นคำร้องขอจัดตั้งพรรคการเมืองและนายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคเสรีจนครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามกฎหมาย ซึ่งเป็นเวลาเพียงพอที่พรรคเสรีควรจะต้องจัดหาสมาชิกให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด การที่พรรคเสรีเพิ่งจะส่งทะเบียนสมาชิกพรรคให้นายทะเบียนพรรคการเมืองในวันสุดท้ายที่ครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และข้อมูลของสมาชิกก็ไม่ถูกต้องตามหลักฐานทางทะเบียน ย่อมแสดงให้เห็นว่า พรรคเสรีมิได้ดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นของพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงควรที่พรรคเสรีจะต้องดำเนินกิจการในทางการเมืองนับตั้งแต่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจดทะเบียนพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง โดยเฉพาะต้องดำเนินการให้มีสมาชิกพรรคตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น ข้ออ้างตามคำชี้แจงของพรรคเสรีที่ไม่สามารถหาเลขบัตรประจำตัว

ประชาชนมาทดแทนจำนวนบัตรประจำตัวประชาชนที่หาไม่พบ เป็นเพราะเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเหตุสุดวิสัยที่พรรคเสรีจะกระทำการได้ จึงรับฟังไม่ได้ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังเป็นยุติได้ว่า เมื่อครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งการจัดตั้งพรรคเสรี พรรคเสรีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ กล่าวคือ พรรคเสรีไม่ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป กรณีมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

โดยเหตุดังกล่าวข้างต้นอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ยุบพรรคเสรี

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ